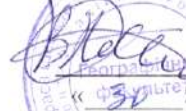

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра української філософії та культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

заступник декана з навчальної роботи

 Володимир ПАСЬКО
« 30 » серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА
для студентів

галузь знань	10 природничі науки
спеціальність	103 – Науки про Землю
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	Геоєкологія та екосистемні послуги
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач:

Олена ЗАРУЦЬКА кандидат філософських наук, асистент кафедри української
філософії та культури

Надія ТКАЧЕНКО кандидат філософських наук, викладач кафедри української
філософії та культури

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
підпис ППБ

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
підпис ППБ

КИЇВ – 2024

Розробник: *Олена ЗАРУЦЬКА* – кандидат філософських наук, доцент кафедри української філософії та культури

Надія ТКАЧЕНКО кандидат філософських наук, викладач кафедри української філософії та культури

ЗАТВЕРДЖЕНО

«*30*» *серпня* 2024 р.

Завідувач кафедри

 доцент Людмила БІЛОУС

Протокол № *1* від «*30*» *серпня* 2024 року

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № *7* від «*30*» *серпня* 2024 року

Голова науково-методичної комісії доцент Наталія КОРОГОДА

«*30*» *серпня* 2024 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення філософсько-культурологічної складової підготовки висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців освітнього ступеня «Бакалавр», що сприятиме їхній інтеграції у європейський та світовий науковий, освітній та культурний простір.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни: До вивчення дисципліни «Українська та зарубіжна культура» необхідно отримати повну середню освіту та володіти елементарними навичками критичної інтерпретації інформації щодо культурних процесів та подій.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна програма «Українська та зарубіжна культура» створена на базі наукової школи кафедри української філософії і культури філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Дисципліна «Українська та зарубіжна культура» знайомить студентів з основними тенденціями розвитку української та зарубіжної культури, розкриває місце та роль української культурної спадщини в світовому процесі, висвітлюються особливості формування української ідентичності та самобутність української культурної спадщини. Опанування дисципліни дає можливість студентам познайомитися зі світоглядними та соціокультурними передумовами історичного та культурного поступу людства, основними мистецькими напрямками та постатями, які визначали культурний поступ людства, ціннісною та світоглядними підвалинами розвитку суспільства в різні історичні періоди. Вагоме значення відводиться всебічному вивченню української культури у нерозривному зв'язку з культурними надбаннями зарубіжних країн протягом всієї світової історії. Такий підхід дає можливість визначити сутність культури, загальні закономірності її розвитку, роль у процесі етнічного самовизначення, збереженні національної єдності та значення останньої в сучасному глобалізованому світі.

4. Завдання (навчальні цілі):

- сформувавати у здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» ряд загальних компетентностей, необхідних для виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю;
- сформувавати у здобувачів вищої освіти здібності до самостійного аналізу специфіки різних культур та їх взаємозв'язків;
- ознайомити здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» з поведінковими стереотипами в різні епохи і в різних культурах;
- сформувавати здібності до критичного сприйняття чужих думок та ідей та пошуку власних шляхів вирішення проблеми та критичного аналізу власних матеріалів;
- сформувавати компетенції у сфері міжкультурного діалогу та здатність працювати в міжнародному контексті.
- сформувавати у здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» здатність до аналізу економічних, політичних, духовних, соціальних факторів, що впливають на систему світосприйняття людей і моделі їхньої поведінки та світобачення;

- забезпечити повне досягнення здобувачами вищої освіти програмних компетентностей та очікуваних результатів навчання за дисципліною «Українська та зарубіжна культура».

Згідно вимог Стандарту вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань **10 Природничі науки**, спеціальність 103 – Науки про Землю освітня програма Геоекологія та екосистемні послуги дисципліна забезпечує набуття здобувачами освіти наступних *компетентностей*:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК09. Здатність працювати в команді.

ПР02. Використовувати усно і письмово професійну українську мову.

ПР13. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення, зокрема й щодо організації екосистемних послуг.

5. Результати навчання за дисципліною:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Поняття культури та його багатозначність. Основні функції культури. Морфологія культури. Основи періодизації культури. Предметне поле та завдання культурологічних досліджень. Поняття «етнос», «народ», «нація». Національна культура як особлива сфера спілкування. Джерела та складники національної культури.	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійної роботи, дискусії, письмова контрольна робота	8
1.2	Основні етапи антропосоціогенезу. Поняття неолітичної революції. Міфологія як історично перша форма світогляду. Проблема виникнення мови. Генезис моральної свідомості та мистецтва.	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійної роботи, дискусії, письмова контрольна	8

	Особливості розвитку культури на Стародавньому Сході.		робота	
1.3	Періодизація культури Античності. Загальна характеристика міфології Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Мистецтво Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Філософія як особлива форма культури Античності. Структура міфологічного простору давніх слов'ян. Специфічні риси слов'янської міфології.	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійної роботи, дискусії, письмова контрольна робота	8
1.4	Періодизація Середньовічної культури. Роль християнства у розвитку Середньовічної культури. Європейське середньовічне мистецтво: основні напрями. Становлення університетської освіти і науки в епоху Середньовіччя. Київська Русь як соціокультурна система. Значення християнства для культури Київської Русі. Феномен двовір'я. Мистецтво Київської Русі: загальна характеристика. Філософська та соціально-політична думка Київської Русі: загальна характеристика.	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійної роботи, дискусії, письмова контрольна робота	8
1.5	Періодизація та загальна характеристика епохи Відродження. Мистецтво Відродження: основні напрями та представники. Соціально-політична думка епохи Відродження: загальна характеристика. Тенденції та явища українського Відродження. Реформаційно-гуманістичний напрям в українській культурі. Братський рух та полемічна література в Україні.	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійної роботи, дискусії, письмова контрольна робота	8
1.6	Передумови становлення барокового мистецтва. Феномен бароко. Світоглядні засади культури Просвітництва. Раціоналістична картина світу доби Просвітництва та її вплив на культуру та мистецтво. Феномен бароко в українській культурі.	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійної роботи, дискусії, письмова контрольна робота	8

1.7	Соціокультурні трансформації європейського світу у XIX ст. Філософський песимізм та волюнтаризм та їхній вплив на мистецтво. Західноєвропейське мистецтво XIX століття: основні напрями та представники. Модерн в культурі: основні представники, загальна характеристика стилю. Періодизація української культури XIX століття. Дворянський період. Народницький період. Модерний період.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійної роботи, дискусії, письмова контрольна робота	8
1.8	Духовна ситуація XX – початку XXI ст. Модерн та Постмодерн. Авангардистське мистецтво першої половини XX ст.: основні напрямки та представники. Масова культура. Мультикультуралізм, глобалізація та універсалізація культури. Українське мистецтво XX століття як частина світової художньої культури. Сучасні культурологічні проблеми європейської інтеграції України.	Лекція, семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійної роботи, дискусії, письмова контрольна робота	8
	Вміти:			
2.1	Самостійно працювати з різними літературними джерелами та критично аналізувати опрацьований теоретичний матеріал	Семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, письмова контрольна робота, презентація самостійної роботи	4
2.2	Самостійно аналізувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії соціокультурного розвитку	Семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, письмова контрольна робота, презентація самостійної роботи	4
2.3	Використовуючи понятійно-категоріальний апарат культурології для аналізу та роз'яснення основних соціокультурних проблем сьогодення	Семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, письмова контрольна робота, презентація самостійної роботи	4

	комунікація:			
3.1	Вміти проводити автономно та у групі міжкультурні дослідження, використовуючи понятійно-категоріальний апарат культурології та новітні методи та підходи для характеристики соціокультурних процесів, що відбуваються в культурних регіонах світу	Семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, індивідуальна творча робота, презентація самостійної роботи	4
3.2	Публічно презентувати результати проведених культурологічних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей та презентацій	Семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, індивідуальна творча робота, презентація самостійної роботи	4
3.3	Вести полеміку стосовно питань ділової культури в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом культурології.	Семінарські заняття, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, індивідуальна творча робота, презентація самостійної роботи	4
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати наукову літературу, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження	4
4.2	нести відповідальність за достовірність та незаангажованість самостійних досліджень та оцінок	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	4
4.3	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язані з верифікацією результатів авторських досліджень та узагальнень, присвячених тим чи іншим соціокультурним проблемам	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, залік	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.7	1.8	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
ПР02. Використовувати усно і письмово професійну українську мову.	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+
ПР13. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення, зокрема й щодо організації екосистемних послуг.	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+

7.Форми оцінювання студентів (форми контролю):

Поточне оцінювання:

Усна доповідь – РН 1.1-3.3 – 40 балів / 20 балів

Дискусії – РН 1.1-3.3 – 20 балів / 10 балів

Презентація самостійної роботи – РН 1.1-3.3 – 20 балів/ 10 балів

Письмова контрольна робота – РН 1.1-2.3 – 10 балів/ 5 балів

Індивідуальна творча робота – РН 3.1-3.3 – 10 балів/ 5 балів

Організація оцінювання семінарських занять

Семінарські заняття проводяться у формі усних доповідей та/або електронних презентацій виключно за темами, запитаннями та у послідовності, що визначені навчальною програмою.

Дискусії – передбачають коментарі та доповнення за темами винесеними на семінарське заняття.

Викладач, який проводить семінарські заняття, створює організаційні умови для опрацювання студентами усіх запитань, що винесені на семінарське заняття.

Організація оцінювання творчої роботи.

Індивідуальна творча робота може бути представлена у вигляді самостійно зробленого есе, рецензії, відгуку. Максимальна оцінка 10 балів. Форму роботи, тематику та кінцеві терміни визначає викладач, який працює з групою на семінарських заняттях.

Усні доповіді, презентація самостійної роботи, індивідуальна творча робота оцінюються впродовж семестру. Письмова контрольна робота проводиться по закінченню розгляду тем 1-14 (Таб. 8) на семінарському занятті. У разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі.

- **умови допуску до заліку:** рекомендований мінімум для допуску – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску є написання рефератів по питанням пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Семестрове оцінювання: у формі заліку

Підсумкова оцінка з освітнього компонента, підсумковою формою контролю за яким встановлено залік, визначається як сума оцінок (балів) за всіма успішно оціненими результатами навчання. Оцінки нижче мінімального порогового рівня до підсумкової оцінки не додаються. Обов'язковим для отримання позитивної підсумкової оцінки (60 балів і вище та «зараховано») є успішне виконання всіх форм оцінювання. Перескладання семестрового контролю з метою покращення позитивної оцінки не допускається.

Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	Тема 1 Культура як об'єкт міждисциплінарного дослідження	2	1	4
2	Тема 2. Ранні форми культури	2	1	4
3	Тема 3. Джерела та складники формування української культури	2	1	4
4	Тема 4. Античність як тип культури	2	1	3
5	Тема 5. Культура європейського Середньовіччя	2	1	3
6	Тема 6. Витоки української культури та культура Середньовічної Русі	2	1	3
7	Тема 7. Культура європейського Відродження	2	1	3
8	Тема 8. Українська культура XIV-XVI ст.	2	1	3
9	Тема 9. Культура Нового часу та доби Просвітництва	2	1	3
10	Тема 10. Феномен українського бароко	4	1	3
11	Тема 11. Західноєвропейська культура XIX століття	2	1	3
12	Тема 12. Українська культура XIX століття	2	1	3
13	Тема 13. Глобальні проблеми сучасної світової культури	2	1	4
14	Тема 14. Основні напрями розвитку української культури XX – початку XXI століть	2	1	2
	ВСЬОГО	30	14	45

Загальний обсяг **90 год.**,
 Лекцій – **30 год.**
 Семінари – **14 год.**
 Самостійна робота – **45 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Історія світової культури: Навч. посіб. / Керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
2. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура: Підручник. 3-тє видання. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 584 с.
3. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. А.Є. Конверського. Харків: Фоліо, 2013. 863с.
4. Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-тє вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 567 с.
5. Попович М. В. Нарис історії культури України. К.: «АртЕк», 1998. 728 с.
6. Семчишин М. Тисяча років української культури (Історичний огляд культурного процесу). Нью Йорк: Наукове Товариство ім. Шевченка, 1985. 550 с.
7. Ткаченко Н.О. Становлення та відмінності розвитку масової культури на європо-американському та пострадянському культурному просторі // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності, Збірник наукових праць / Зб. Наук. Праць, випуск 21 / Відп. Ред.: М.М. Бровко, О.Г. Шутов. - 2008,- 453с. С. 31 - 37.
8. Ткаченко Н.О. Масова культура в Україні // Українознавство. Науковий, громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний журнал. / За редакцією Петра Кононенка. - К., 2010. - № 2 (35). – С. 187 – 190.
9. Ткаченко Н.О. Генезис масової культури // Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць. - 2011. Випуск 51 (9). – С. 326-332.

Додаткова:

1. Bibhash Choudhury English Social and Cultural History: An Introductory Guide and Glossary, 2019
<http://gen.lib.rus.ec/book/index.php?md5=616E5A058CF0C458922DB0232F43BB12>
2. Braudel F. L. Febvre et l'histoire. «Annales: Economies. Sociétés. Civilisations», 1957, no. 2
3. Huizinga J. The Waning of the Middle Ages. Cluny Media LLC, 2018. 406 p.
4. Jaspers K.; Bullock M. The origin and goal of history. New Haven: Yale University Press, 1953.
5. Kathryn Stevens. Between Greece and Babylonia: Hellenistic Intellectual History in Cross-Cultural Perspective Cambridge University Press, 2019

<http://gen.lib.rus.ec/book/index.php?md5=58B52364AD8CF3E1D8871661B53876BA>

6. Mead M. Coming of Age in Samoa. A Psychological Study of Primitive Youth for Western Civilisation. 2003.
7. Peter Burke, What is Cultural History? Cambridge, 2004.
8. Ploky S. The Gates of Europe: a History of Ukraine/ Serhii Ploky.-New York: Basic Books, A Member of the Perseus Books Group, 2015.-432p.
9. Spengler O. A. G. The Decline of the West, 1918.
10. Toynbee A. J. A Study of History. Oxford University Press 1934.
11. Tylor E. B. Primitive Culture: Researches Into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Language, Art and Custom. Estes & Lauriat, 1874.
https://books.google.com.ua/books?id=7JiwAAAAIAAJ&pg=PA1&hl=uk&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false
Volume:20. Issue:2. Special Issue: EK23033. Indexed:2023-07-16
12. Zarutsk O. Cultural Practices of Managing Social-Cultural Activity: Foreign Experience and Domestic Realities. Khazar journal of humanities and social sciences. Volume:26. Issue:3. Page:9-20. Special Issue: SI DOI 10.5782/kjhss.2023.9.20. Indexed:2023-09-27
13. Zarutsk O. Features of explication "practice": between ukrainian soviet and chinese marxism características da explicação "prática": entre o marxismo soviético ucraniano e o marxismo chinês Kalagatos-revista de filosofia
14. Zarutsk O. Traditional pedagogical approaches in the context of higher education digitalization. Ad alta-journal of interdisciplinary research. Volume:12. Issue:2. Page:44-47. Special Issue:SI. Published:2022. Indexed:2022-08-11
15. Баран В. Україна у 1950-1960-х рр. — Львів, 1996. — 448 с.
16. Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму. Етногенез і теогенез. — Ч. 1. — К., 1997. — 155 с.
17. Войтович В. М. Українська міфологія». - К.: Либідь, 2002. -664 с.
18. Воропай О. Звичаї українського народу. — К.:Оберіг, 1993. — 59 с.
19. Голубенко М. Від романтизму до реалізму // Петров В., Чижевський Д., Голубенко М. Українська література, Мюнхен-Львів, 1994. — с 159-191.
20. Горбачов Д. Український авангард 1910 – 1930 років. – К. Мистецтво, 1996, - 400 с.
21. Грабович Г. Шевченко як міфотворець: семантика символів у творчості поета. – К., 1991. – 212 с.
22. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України.- Київ: Портал, 2021.-432с.
23. Грицак Я.Й. Нарис історії України: формування модерної Української нації ХІХ-ХХ століття. – К.: “Генеза”, 1996. – 360 с.
24. Грушевський М. С. Нарис історії українського народу. — К.:Либідь, 1991. —С. 4-199.
25. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. – К.: Видавництво «Часопис “Критика”», 2005. –264 с.
26. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. – Львів, 1997. – 296 с.

- 27.Дзира І. Я. Козацьке літописання 30–80-х рр. XVIII століття: джерелознавчий та історіографічний аспекти. – Монографія., К.: Інститут історії України, 2006. – 566 с.
- 28.Дзюба І. Деякі проблеми і перспективи української культури // Науковий світ - 2002. - № 11. - С. 4-5.
- 29.Дроздовський Д. І. Код майбутнього. Філософія українського шістдесятництва: монографія. — К.: Видавничий дім «Всесвіт», 2006. – 192 с. Ілленко Ю. Парадигма кіно. – К.: Абрис, 1999. - 412 с.
- 30.Дюбі Жорж. Доба соборів: Мистецтво та суспільство 980-1420 років / Жорж Дюбі ; [пер. з фр. Г. Філіпчук, З.Борисюк]. — К. : Юніверс, 2003. — 320с.+ 16 арк. дод..
- 31.Еко У. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. Варвари. Християни. Мусульмани. Харків: Фоліо, 2018. 704 с.
- 32.Еко У. Історія Європейської цивілізації. Середньовіччя. Собори. Лицарі. Міста. Харків: Фоліо, 2018. 672 с.
- 33.Еко У., Федріга Р. Історія філософії. Античність та Середньовіччя. Харків: Фоліо, 2021. 555 с.
- 34.Заруцька О. Феміністське мистецтвознавство Грізельди Поллок, як виклик мистецтву минулого "Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник" № 1(17)/2021.Фахове видання
- 35.Заруцька О. Вплив поглядів А. Рігля на формування мистецтвознавчих концепцій (історико-філософський аналіз). Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. – 2020. – №152(1). – С. 137-142. Фахове видання
- 36.Ідея університету : антологія / [упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибчинська]. – Львів : Літопис, 2002. – С. 185-210.
- 37.Історія української архітектури / Ю.С.Асєєв, В.В.Вечерський, О.М.Годованюк та ін.: За ред. В.І.Тимофієнка. – К.: Техніка, 2003. – 472 с.
- 38.Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. — К.:Либідь, 1994. — С.: 3-167.
- 39.Історія української філософії : Підручник / М.Ю.Русин, І.В.Огородник, С.В.Бондар та ін. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.-591 с.
- 40.Казакевич Г. Кельти на землях України: археологічна, мовна та культурна спадщина. К.: Видавець Сергій Наливайко, 2010. 304 с.
- 41.Казакевич Г. Східні кельти: культури, ідентичності, історіографічні конструкції. К., Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 358 с.
- 42.Касянов Г. Незгодні: українська інтелігенція у русі опору 1960-80-х років.- К., 1995. - 224 с.
- 43.Клапчук С.М., Остафійчук В.Ф. Історія української та зарубіжної культури. — К., 2000.
- 44.Корінний М. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. — К., 2000
- 45.Литвинов В. Україна в пошуках своєї ідентичності. XVI - початок XVII. — К.: Наукова думка, 2008. – 525 с.

- 46.Людина в полікультурному суспільстві: навч. –метод. Посібник для викладача ВНЗ з курсу за вибором для студентів соціогуманітарних спеціальностей / [Пометун О.І., Султанова Л.Ю. та ін.]. – К.: Інжиніринг, 2010. – 248 с.
- 47.Мистецтво Київської Русі: Альбом / Авт.-упоряд. Ю. С. Асєєв. — К.: Мистецтво, 1989. — 250 с.
- 48.Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. — Київ, 1990.
- 49.Міфи стародавніх українців, греків, римлян. — Одеса «Маяк», Редакція «Ріно», 1995. - 46 с.
- 50.Національна культура в сучасній Україні. – К.: Асоціація "Україна", 1995. - 336 с
- 51.Нічик В. М., Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія та українськонімецькі культурні зв'язки, К.: Вид. дім «КМ Академія», 2000. – с.252.
- 52.Огнєва Т.К. Український модернізм: Варіативність світоглядних концепцій. Монографія. Київ:Валекс, 2019.-424с.
- 53.Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах. – К., 1997. –328 с.
- 54.Панченко В.І. Мистецтво в контексті культури. К. : ТОВ Міжнародна фінансова агенція, 1998. - 191 с.:
- 55.Попович М. Червоне століття. К.: АртЕк,2007. – 5-175с.
- 56.Русин М. Фольклор як феномен культури (спроба філософського осмислення): монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2018.-205с.
- 57.Русин Р. Художній образ: від класики до постмодерну. Монографія. -ВПЦ «Київський університет». – К., 2015. – 208 с.
- 58.Толочко П.П. Київська Русь. – К.: 1996. – 359 с.
- 59.Франко І. План викладів історії літератури руської. Спеціальні курси. Мотиви / Зібр. тв. У 50-ти Т. Т.41. С. 34-48.